

CONȚINUTUL ȘI EFECTELE CONTRACTELOR DE FURNIZARE A RESURSELOR ENERGETICE CONSUMATORILOR FINALI

Silvia STICI, drd.

email:

stici.silvia22@gmail.com

Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”,

Școala doctorală științe juridice, politice și sociologice
str. Academiei, 3/2, MD-2028, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. Even if the national regulations offer the consumer the possibility to freely choose the supplier, energy service provider and contract with him, in fact the energy market in the Republic of Moldova remains unliberalized and consumers are unable to choose their suppliers. In this respect, it is imperative to ensure a high level of consumer protection, in particular with regard to transparency regarding general contractual conditions, general information and dispute settlement mechanisms. By the very content of the contract can be provided those clauses, consent, capacity, object, which make it valid, a similar condition as, in fact, in the case of the civil sale-purchase contract, which will create future effects for both parties.

Keywords: final consumer, supply, energy resources, contract, contractual clause.

Ca orice contract, contractul de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali, pentru a fi valabil încheiat, trebuie să îndeplinească anumite condiții: consimțământul, capacitatea, obiectul și cauza. Întrucât problemele generale privind condițiile de validitate a contractului de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali sunt aceleași ca și cele ale contractului de vânzare-cumpărare civilă, considerăm oportun de a examina doar unele aspecte care interesează activitatea de furnizare.

Conținutul și efectele contractelor de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali este reglementat de legile special sectoriale.

1. *Domeniul energiei electrice.* Contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali potrivit Legii Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică trebuie să conțină în mod obligatoriu următoarele elemente esențiale:

- obiectul contractului, *parametrii de calitate* a energiei electrice furnizate, cantitățile orare de energie electrică contractate;

- mijloacele prin care se pot obține *informații actualizate despre prețurile în vigoare*;

- *cazurile și condițiile de întrerupere a furnizării energiei electrice, de deconectare și de reconectare* la rețelele electrice a instalațiilor electrice ale consumatorilor finali;

- durata contractului de furnizare a energiei electrice, *cazurile și modalitatea de prelungire, modificare, suspendare și reziliere a contractului respectiv, inclusiv să prevadă expres dreptul consumatorului final de a rezilia contractul în mod unilateral și gratuit*;

- prevederi referitoare la *modalitatea de notificare de către furnizor a consumatorului final cu privire la majorarea prețului de furnizare a energiei electrice* înainte de aplicarea acestuia;

- termenul de plată, modalitățile de plată, *cazurile în care furnizorul este în drept să impună plata preventivă pentru consumul energiei electrice*, precum și măsurile ce vor fi întreprinse de furnizor în cazul nerespectării de către consumatorul final a obligațiilor contractuale;

- *eventualele compensații și modalitățile de rambursare a cheltuielilor* care se aplică în cazul în care furnizorul nu își îndeplinește obligațiile contractuale, inclusiv în cazul facturării eronate, sau dacă furnizorul își îndeplinește obligațiile contractuale cu întârziere sau în mod defectuos;

- modalitățile de inițiere a procedurilor de soluționare a neînțelegerilor aferente neexecutării sau executării defectuoase a clauzelor contractuale;

- drepturile și obligațiile furnizorului și ale consumatorului final, precum și informații cu privire la gestionarea reclamațiilor [1].

a) Referința la "parametrii de calitate a energiei electrice furnizate" ține doar de calitatea energiei electrice furnizate, nu și de indicatorii de performanță care cuantifică calitatea serviciului de furnizare prestat de furnizori către consumatorii /clienții săi și se referă la fiecare dintre componentele activității de furnizare, respectiv: racordare, contractare, măsurare și facturare, întreruperi ale furnizării (întreruperi accidentale, întreruperi planificate, întreruperi pentru neplata energiei furnizate), calitatea energiei furnizate, răspunsul la sesizările scrise adresate de consumatori/clienți.

În practica europeană calitatea serviciului de furnizare este cuantificată cu ajutorul a trei categorii de indicatori care reflectă, respective:

- calitatea comercială;
- continuitatea în alimentare;
- calitatea energiei.

Noțiunea "parametrii de calitate a energiei electrice furnizate" nu este în concordanță cu practica europeană în materie de indicatori ai calității serviciului de furnizare.

b) Problema includerii în Contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali a unor prevederi referitoare la modalitatea de notificare de către furnizor a consumatorului final cu privire la majorarea prețului de furnizare a energiei electrice înainte de aplicarea acestuia este discutabilă. În primul rând, atribuțiile ce țin de majorarea prețului de furnizare a energiei electrice revin autorității de reglementare și nu furnizorului. Evident că după aprobarea tarifului/prețului la energia electrică, hotărârea autorității este publicată, cu indicarea termenului de punere în aplicare, fiind totodată adusă la cunoștința consumatorilor finali. Deci, sarcina de informare a consumatorilor finali "în mod direct, transparent și inteligibil" trebuie să revină autorității care a majorat tariful/prețul, și nu furnizorului [2]. Desigur că aceste sarcini urmează a fi puse în sarcina furnizorului din momentul preluării de el a atribuțiilor ce țin de majorarea prețului de furnizare a energiei electrice. Și în al doilea rând, modalitatea de notificare este prevăzută de lege - "în mod direct, transparent și inteligibil" [3].

c) Sub aspectul delimitării atribuțiilor dintre furnizor și operatorul de sistem este discutabilă și chestiunea cu privire la includerea în Contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali a "cazurilor și condițiilor de întrerupere a furnizării energiei electrice, de deconectare și de reconectare la rețelele electrice a instalațiilor electrice ale consumatorilor finali".

Cazurile și condițiile de întrerupere a furnizării energiei electrice, de deconectare și de reconectare la rețelele electrice sunt prevăzute de Legea Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică. Astfel, operatorul de sistem (distribuitorul) este în drept să întrerupă prestarea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice pentru un timp cât mai scurt dacă a survenit una dintre următoarele împrejurări:

- este pusă în pericol viața și sănătatea oamenilor;
- apare pericolul prejudicierii proprietății;
- se încalcă balanța de puteri în sistemul electroenergetic;
- se încalcă regimul de funcționare a obiectelor sistemului electroenergetic;
- se efectuează racordări și alte operațiuni de exploatare și de întreținere care nu pot fi executate în alt mod;
- s-au produs avarii ori se lichidează consecințele acestora [4].

Cât privește cazurile de deconectare ce țin de furnizare, ele la fel sunt prevăzute în Legea citată și ele se referă la conectarea neautorizată a instalațiilor electrice sau a receptoarelor electrice la rețeaua electrică ori în cazul consumului de energie electrică prin evitarea echipamentului de măsurare sau prin intervenție în funcționarea echipamentului de măsurare. A se specifica, că documentarea acestor cazuri se face de către operatorul de sistem, care nu este parte în contractual de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali [5].

De asemenea, consumatorul final poate fi deconectat și pentru:

- neachitarea consumului de energie electrică în termenele și în condițiile stabilite în contract;
- refuzul nemotivat de a oferi acces la echipamentul de măsurare sau la instalațiile electrice ale operatorului de sistem, amplasate pe proprietatea consumatorului final;
- consumul de energie electrică prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum neînregistrat de echipamentul de măsurare;
- alte cazuri în conformitate cu prevederile contractuale [6].

În cazul în care se constată documentar faptul că un consumator final a consumat energie electrică prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum al energiei electrice neînregistrat de echipamentul de măsurare, consumatorul final achită contravaloarea energiei electrice consumate, care se determină prin aplicarea sistemului paușal [7].

Constatarea documentară a faptului că un consumator final a consumat energie electrică prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum al energiei electrice neînregistrat de echipamentul de măsurare este pusă în sarcina distribuitorului, care nu se află în relații contractuale cu consumatorul final. Considerăm că constatările privind consumul fraudulos de energie nu ar trebui de pus nici în sarcina furnizorului, ci agenților constatați cu modificarea în acest sens a prevederilor Codului contravențional al Republicii Moldova.

La 13 februarie 1995, CCL-162 a încheiat contractul de furnizare a energiei electrice la locul de consum nr. 7109065 din str. Ginta Latină, 19 mun. Chișinău, iar potrivit informației din sistemul de căutare „ACCES”, cât și extrasului nr. 292711 din 02 iulie 2014 din Registrul de stat al persoanelor juridice se atestă incontestabil că CCL nr. 162 administra blocul locativ de pe adresa mun. Chișinău, str. Ginta Latină, 19. La 03 decembrie 2010, în urma efectuării controlului la consumatorul CCL-162 pe adresa str. Ginta Latină, 19 ap. 22 mun. Chișinău, de către reprezentanții furnizorului ÎCS „RED Union Fenosa” SA a fost întocmit actul nr. A 03562 de depistare a încălcării clauzelor contractuale, prin conectare neautorizată de la magistrala ÎCS „RED Union Fenosa” SA. Ca urmare, în baza actului menționat, a fost recalculată plata pentru consumul fraudulos a energiei electrice conform sistemului paușal, în adresa CCL nr. 162, la 16 decembrie 2010, fiind expediată factura pentru energia electrică consumată în mod fraudulos în perioada 03 decembrie 2009 – 03 decembrie 2010 în sumă de 13538, 84 lei. La 09 ianuarie 2012, ÎCS „RED Union Fenosa” SA, a expediat în adresa CCL nr. 162 reclamația cu solicitarea de a achita datoria restantă, care însă a rămas fără executare. Înaintând acțiunea împotriva CCL nr. 162, ÎCS „RED Union Fenosa” SA, a solicitat încasarea sumei în mărime de 13538, 84 lei, ce consta din consumul fraudulos al energiei electrice pentru perioada 03 decembrie 2009 – 03 decembrie 2010, ca temei invocând Actul de depistare a încălcării clauzelor contractuale nr. A 03562 din 03 decembrie 2010 și factura de recalculare a datoriei. Drept temei juridic pentru înaintarea solicitării a servit pct. 93 din Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice (*abrogat*), care prevedea că în cazul în care se constată încălcarea de către consumatorul final a clauzelor contractuale, care au dus la neînregistrarea sau la înregistrarea incompletă a energiei electrice consumate, prin conectarea neautorizată a instalației electrice sau a receptoarelor electrice

la rețeaua electrică, urmare a consumului de energie electrică prin evitarea echipamentului de măsurare sau prin contrafacerea sigiliului operatorului de rețea, la efectuarea calculelor consumului de energie electrică, conform sistemului paușal, se ia în calcul perioada de la data ultimului control al echipamentului de măsurare (sau perioada de la data comiterii acestor încălcări în cazul contoarelor electronice cu memorie) și până la data depistării, dar nu mai mare de 1 an. Prin hotărârea Judecătorei Ciocana, mun. Chișinău din 02 aprilie 2014 a fost admisă acțiunea integral, și încasat de la CCL nr. 162 în beneficiul ÎCS „Red Union Fenosa” SA suma de 13538,84 lei cu titlu de datorie pentru consum fraudulos de energie electrică constatată prin actul de control fraudulos din 03 februarie 2010 nr. A03562 [8].

La data de 24 ianuarie 2013 și 22 februarie 2013 ÎCS „Red Union Fenosa SA” ca urmare a controlului efectuat cu privire la corectitudinea utilizării energiei electrice la locul de consum NLC 2210200, la adresa Chișinău, str. Podul de Flori 2, aparținând cu drept de proprietate/folosință consumatorului Malanciuc Radu, a fost depistat consum fraudulos de energie electrică manifestat prin conectarea neautorizată la rețea. Frauda depistată din partea consumatorului a fost consemnată în procesul-verbal nr. A 16302 din 24 ianuarie 2013 și procesul - verbal nr. 15955 din 22 februarie 2013. Regulamentul cu privire la furnizarea și utilizarea energiei electrice, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 393 din 15 decembrie 2010 califică fapta pârâtului drept consum fraudulos, adică sustragerea de energie electrică din rețeaua electrică fără evidența consumului. Ca rezultat furnizorul a emis factura lunară de plată a energiei electrice consumată fraudulos în mărime de 3311,68 lei, care urma să fie achitată de către pârât în termenul indicat în factură. Actele juridice în baza cărora s-a format datoria și anume, procesele verbale de constatare a consumului fraudulos și/sau facturile spre plată, în cazul în care nu era de acord cu ele, urmau să fie contestate în conformitate cu prevederile Legii Contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 în termenul legal de 30 de zile, însă pârâtul nu le-a contestat, fapt ce atestă că nu și-a exprimat legal dezacordul său cu actele juridice menționate în termenul obligatoriu de prescripție, fiind astfel implicit de acord cu ele, acestea fiind obligatorii pentru debitor. Ulterior, ÎCS „Red Union Fenosa SA” s-a adresat cu o cerere de chemare în judecată privind încasarea din contul pârâtului Malanciuc Radu în beneficiul său a sumei datoriei pentru energia electrică consumată în mărime de 3311,68 lei.

Prin hotărârea Judecătorei Botanica mun. Chișinău din 27 ianuarie 2015, acțiunea a fost respinsă. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2015, nu s-a dat curs cererii de apel depuse de către ÎCS „Red Union Fenosa SA”, fiind obligată apelanta să achite taxa de stat în mărime de 1125 lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, sub acest aspect a precizat că întru evitarea încălcării dreptului recurentei la un proces echitabil prevăzut de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, apelul urmează să fie examinat în fond. În consecință, instanța de recurs a mai notat, că dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent al tuturor garanțiilor procedurale prevăzute în Convenție (CEDO, hot. Campbell și Fell vs. Marea Britanie din 25.02.1982). Drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție (CEDO, hot. Airey vs. Irlanda din 09.10.1979). Faptele relatate au generat casarea încheierii recurate [9].

Desigur că condițiile contractuale trebuie să fie echitabile nu numai înainte de încheierea contractului de furnizare a energiei electrice, ci și ulterior, inclusiv în procesul de examinare a litigiilor dintre furnizor și consumatorul final. Instituirea unor drepturi pentru o parte de a documenta faptele de consum fraudulos, afectează egalitatea părților.

Această egalitate este afectată și de faptul că elaborarea clauzelor contractuale standard ale contractului de furnizare a energiei electrice, propus pentru negocieri consumatorilor finali, este pus în sarcina doar a furnizorului și nu ambelor părți.

Clauzele contractuale standard pot fi detaliate în contract și completate în anexele contractului. Furnizorul și consumatorul final pot prevedea în contractul de furnizare a energiei electrice posibilitatea reducerii sarcinii electrice în anumite perioade de timp ale zilei. Clauzele contractuale obligatorii ale contractului de furnizare a energiei electrice încheiat între furnizorul serviciului universal sau furnizorul de ultimă opțiune și consumatorii finali se aprobă de autoritatea de reglementare.

Nu este clar de ce numai furnizorul este obligat să depună toată diligența pentru soluționarea pe cale extrajudiciară a neînțelegerilor aferente executării contractului de furnizare a energiei electrice și nu ambele părți.

2. *Domeniul gazelor naturale.* Conținutul și efectele contractelor de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali este reglementat de Legea cu privire la gazele naturale nr. 108/27.05.2016 în baza aceluiași principiu ca și domeniul energiei electrice cu particularitățile de rigoare.

3. *Domeniul energiei termice.* În domeniul energiei termice calitatea de furnizor, spre deosebire de domeniile energie electrică și gaze naturale, o are agentul economic – furnizor care poate fi concomitent producător și/sau distribuitor de energie termică, și care furnizează energie termică consumatorilor [10].

Ca particularitate menționăm și faptul că, în sectorul rezidențial, reprezentantul autorizat al consumatorilor din blocurile de locuit cu sisteme colective de alimentare cu energie termică, inclusiv din căminele și blocurile de locuit departamentale, este administratorul fondului locativ respectiv, care încheie un contract de furnizare a energiei termice cu furnizorul și repartizează lunar cantitatea de energie termică consumată între deținătorii de apartamente sau chiriași. Dacă în cadrul blocului de locuit sînt amplasate spații nelocuibile în proprietatea/folosința/gestiunea terților, furnizorul încheie contracte de furnizare a energiei termice în mod separat cu fiecare proprietar/chiriaș/ gestionar al spațiilor nelocuibile, cu condiția instalării obligatorii a echipamentului de măsurare [11].

Cererile privind încheierea unor contracte de furnizare a energiei termice și cele privind modificarea contractelor deja încheiate se examinează și se soluționează de către titularul de licență în măsura posibilităților sale tehnice și în termenele stabilite de Regulamentul privind furnizarea energiei termice, aprobat de autoritatea de reglementare, desi furnizorul nu este în drept să refuze încheierea unui contract de furnizare a energiei termice cu un potențial consumator care a îndeplinit toate condițiile impuse prin lege pentru încheierea contractului [12].

Spre deosebire de normele legale aplicabile în domeniile energie electrică și gaze naturale ce țin de plata preventivă și documentarea în cazul unui consum fraudulos, în domeniul energiei termice furnizorul este în drept să solicite plată preventivă doar în cazul în care consumatorul nu a achitat facturile pentru energia termică consumată și livrarea energiei termice către acesta a fost sistată. Cât privește documentarea în cazul racordării ilegale la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică/sistemul colectiv de alimentare cu energie termică, precum și utilizarea neautorizată a energiei termice aceasta se face conform Codului contravențional al Republicii Moldova. Persoana fizică sau persoana juridică care a racordat ilegal instalațiile sale termice la o rețea termică este obligată să repare prejudiciul cauzat titularului de licență prin consumul ilicit de energie termică, determinat în sistem paușal [13].

Legea nr.92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării spre deosebire de Legea Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică și Legea Nr. 108/27.05.2016

cu privire la gazele naturale reglementează și instituția subcontractării, instituție specifică contractelor de furnizare a resurselor energetice. În acest sens, consumatorii au dreptul să livreze energie termică unor subconsumatori. Nu se consideră furnizare a energiei termice alimentarea cu energie termică a unui subconsumator de către un consumator. Raporturile juridice dintre consumator și subconsumator încetează odată cu expirarea termenului de valabilitate a contractului de furnizare a energiei termice încheiat între furnizor și consumator, precum și în cazul încălcării de către subconsumator a obligațiilor ce îi revin [14].

BIBLIOGRAFICE.

1. Art.70 din Legea Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică;
2. *Ibidem*, art.70;
3. *Ibidem*, art.70;
4. Art.56 din Legea Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică;
5. *Ibidem*, art.70;
6. Art.66 din Legea Nr. 107/27.05.2016 cu privire la energia electrică;
7. *Ibidem*, art.66;
8. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrative al Curții Supreme de Justiție 13 ianuarie 2016 mun. Chișinău din 13 ianuarie 2016 în cauza Întreprinderii cu Capital Străin „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” Societate cu Răspundere Limitată (succesor în drepturi a Întreprinderii cu Capital Străin „Red Union Fenosa” Societate pe Acțiuni) *versus* Cooperativa de Construcții a Locuințelor nr. 162 cu privire la încasarea sumei;
9. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrative al Curții Supreme de Justiție din 28 octombrie 2015 în cauza Întreprinderii cu Capital Străin „Red Union Fenosa” Societate pe Acțiuni, succesor în drepturi Întreprinderea cu Capital Străin „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” Societate cu Răspundere Limitată, împotriva lui Malanciuc Radu cu privire la încasarea datoriei;
10. Legea nr.92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, publicată la 11.07.2014 în Monitorul Oficial Nr. 178-184 art. 415, Versiune în vigoare din 27.10.17 în baza modificărilor introduce prin LP185 din 21.09.17, MO371-382/27.10.17 art.632;
11. Art.40 din Legea nr.92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;
12. *Ibidem*, art.40;
13. *Ibidem*, art.40;
14. *Ibidem*, art.41;